Lefel Mynediad

Darlith 7: Gorchmynion unigol a lluosog

Faint o ferfenwau ydych chi’n eu cofio? Ysgrifennwch gymaint ag y gallwch mewn munud.

How many Welsh verb-nouns can you remember? Write as many as you can in a minute.

Faint o ferfenwau ydych chi’n eu cofio? Ysgrifennwch gymaint ag y medrwch mewn munud.

How many Welsh verb-nouns can you remember? Write as many as you can in a minute.

Geirfa: berfenwau *verb-nouns*	
cerdded	*to walk*
rhedeg	*to run*
cweryla	*to quarrel*
chwarae	*to play*
darllen	*to read*
dawnsio	*to dance*
dringo	*to climb*
edrych	*to look*
eistedd	*to sit*
gweiddi	*to shout*
gwneud	*to do / to make*
gwrando	*to listen*
neidio	*to jump*
sgipio	*to skip*
siarad	*to talk*
tacluso	*to tidy up*

Geirfa: berfenwau *verb-nouns*	
sefyll	*to stand*
cymryd	*to take*
plygu	*to fold*
troi	*to turn*
agor	*to open*
rhoi	*to put*
dod	*to come*
cymysgu	*to stir / to mix*
torri	*to cut*
bwyta	*to eat*
yfed	*to drink*
ysgrifennu	*to write*
peintio	*to paint*
arbrofi	*to experiment*
cicio	*to kick*
tecstio	*to text*

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Sut ..... ?

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Wyt ti’n ..... ?

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Dim ..... .

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Rhaid ..... .

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Peidiwch â ..... .

Gorffennwch y frawddeg / *Complete the sentence*

Paid â ..... .

Gorchmynion / *Commands*

Rydyn ni'n defnyddio'r berfenwau i greu gorchmynion drwy ychwanegu terfyniad i fonyn y ferf, e.e.

We use the verb-nouns to create commands by adding an ending to the verb stem, e.g.

eistedd + a = eistedd<u>a</u>

ti

eistedd + wch = eistedd<u>wch</u>

chi

to sit

eistedd

+ a

ti

+ wch

chi

to speak

siarad

+ a

ti

+ wch

chi

to look

edrych

+ a

ti

+ wch

chi

to read

darllen

+ a

ti

+ wch

chi

to play

chwarae

+ a

ti

+ wch

chi

to open

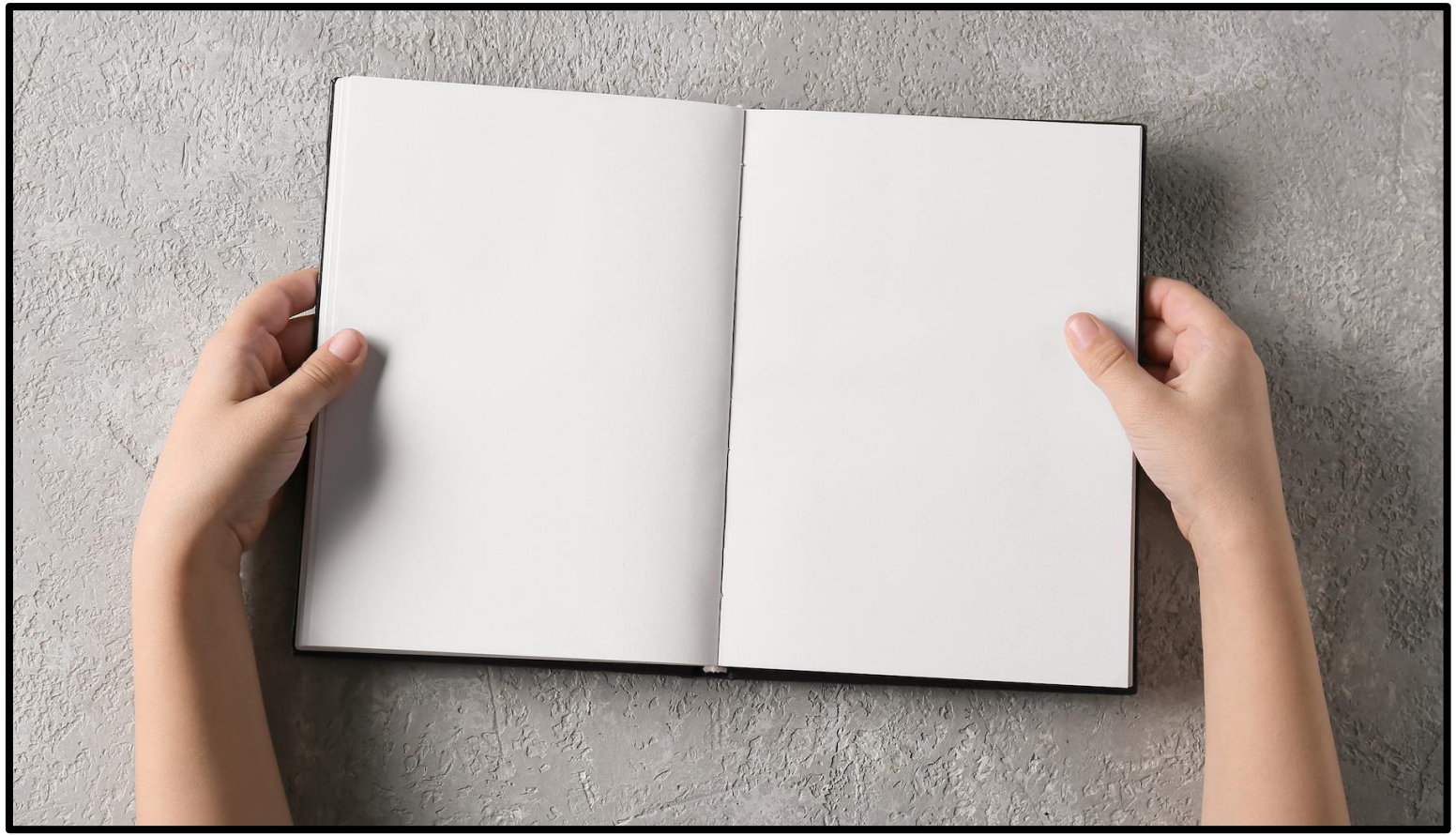

agor

+ a

ti

+ wch

chi

Gorchmynion / *Commands*

Dydy pob berfenw ddim yn dilyn yr un patrwm. Pan fo'r berfenw'n gorffen gyda llafariad rhaid tynnu'r llafariad olaf cyn ychwanegu **–a** neu **–wch**, e.e.

Not all verb-nouns follow the same pattern. When the verb-noun ends with a vowel we need to drop the last vowel before adding ***–a*** *or* ***–wch****, e.g.*

ysgrifennu

ysgrifenn~~u~~ + a = ysgrifenn<u>a</u>

ysgrifenn~~u~~ + wch = ysgrifenn<u>wch</u>

ti

chi

to write

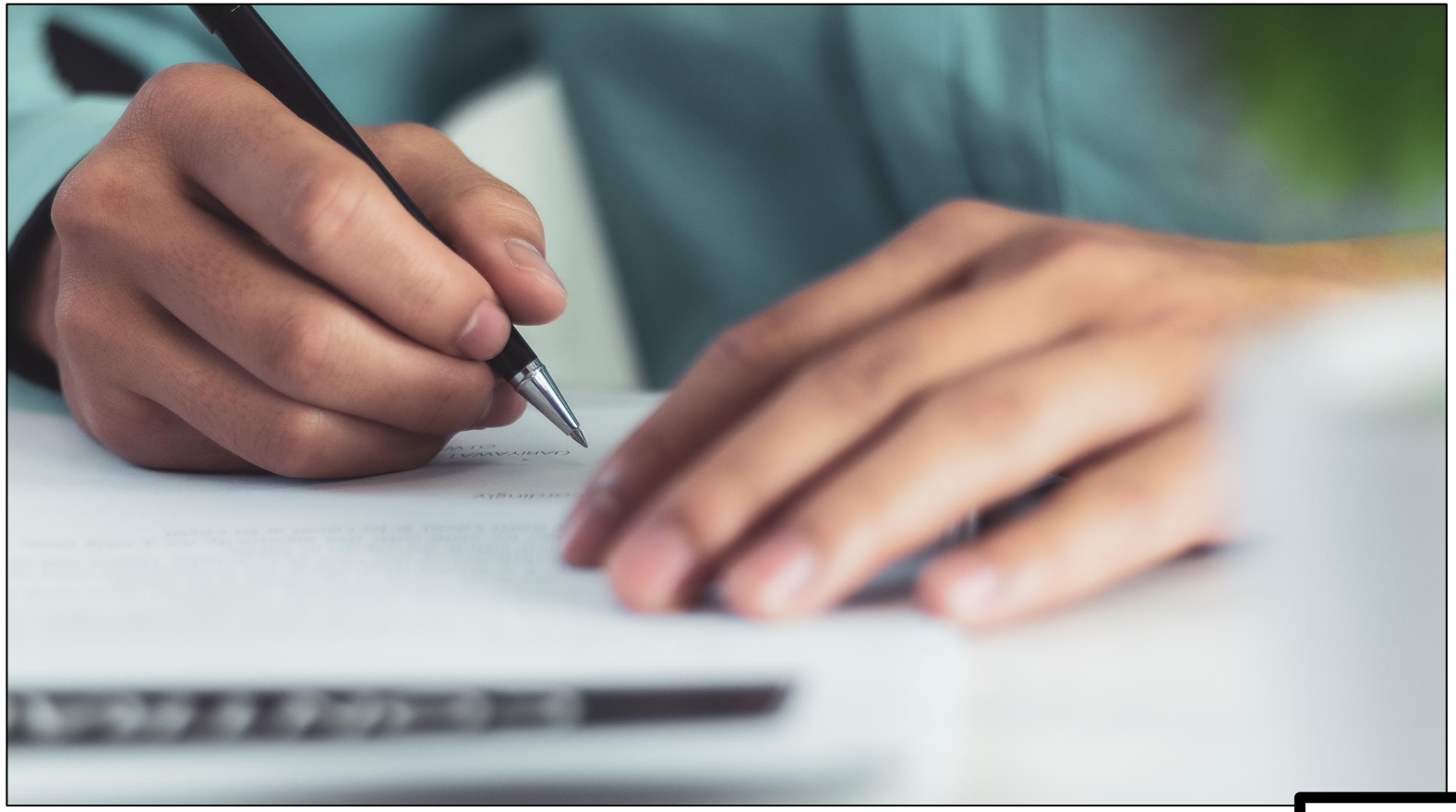

ysgrifennu

+ a

ti

+ wch

chi

to sing

canu

+ a

+ wch

ti

chi

to paint

peintio

+ a

ti

+ wch

chi

to dance

dawnsio

+ a

ti

+ wch

chi

to text

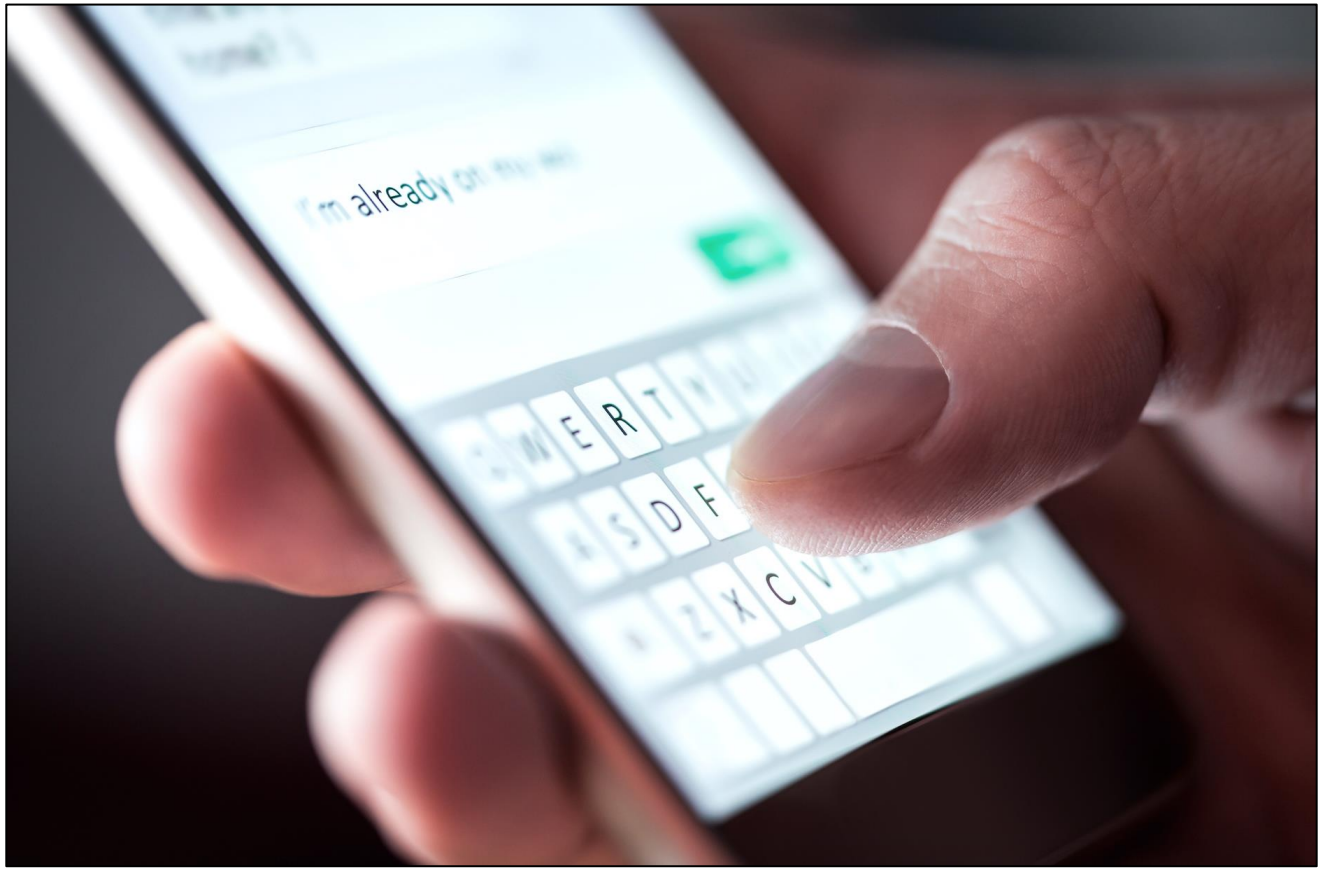

tecstio

+ a

ti

+ wch

chi

to search

chwilio

+ a

ti

+ wch

chi

to watch

gwylio

+ a

ti

+ wch

chi

to jump

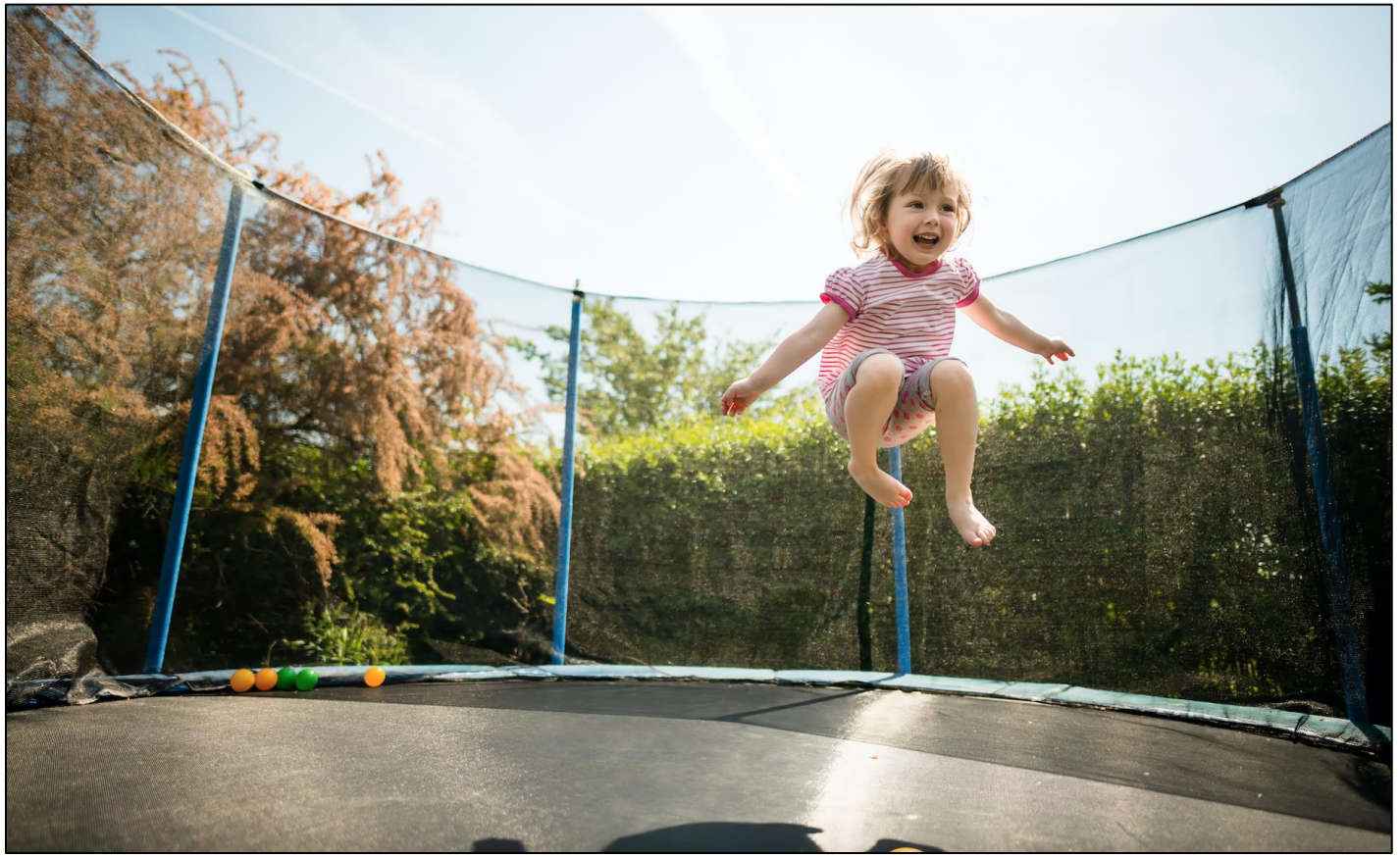

neidio

+ a

ti

+ wch

chi

to skip

sgipio

+ a

ti

+ wch

chi

to experiment

arbrofi

+ a

ti

+ wch

chi

to kick

cicio

+ a

ti

+ wch

chi

to climb

dringo

+ a

ti

+ wch

chi

to put

rhoi ti

+ wch chi

to turn

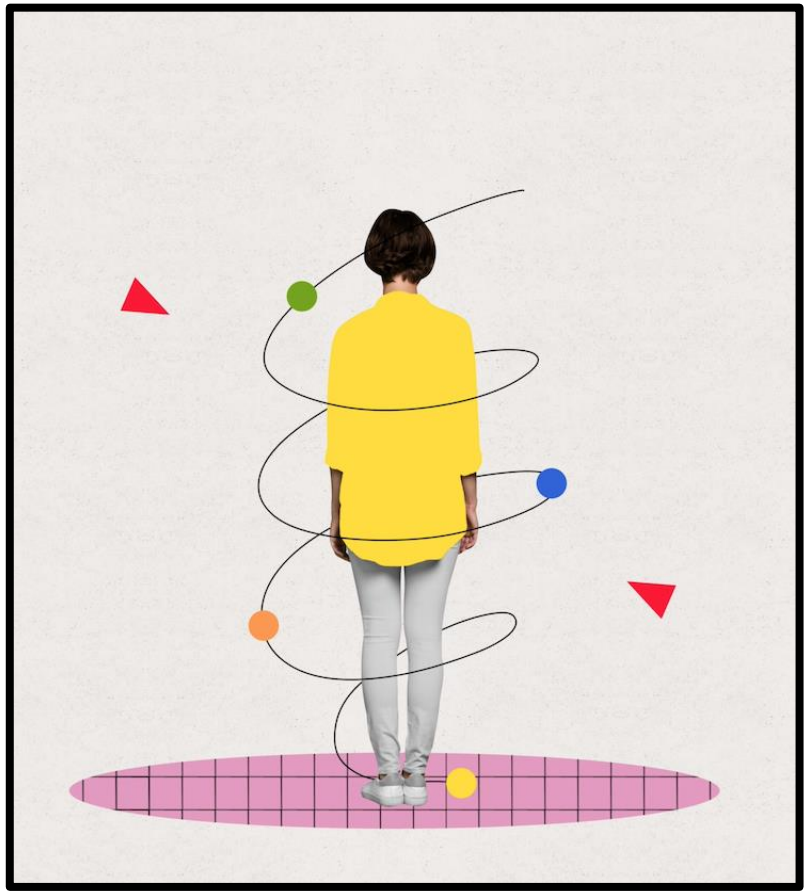

troi

ti

+ wch

chi

Gorchmynion / *Commands*

Dydy pob berfenw ddim yn dilyn yr un patrwm. Gyda'r berfenwau sy'n gorffen gyda **–ed** neu **–eg** rhaid tynnu'r terfyniad cyn ychwanegu **–a** neu **–wch**.

*Not all verb-nouns follow the same pattern. When the verb-noun ends with **–ed** or **–eg** we need to take the ending away before adding **–a** or **–wch**, e.g.*

rhedeg

rhed~~eg~~ + a = rhed<u>a</u>

rhed~~eg~~ + wch = rhed<u>wch</u>

ti

chi

to run

rhedeg

+ a

ti

+ wch

chi

to walk

cerdded

+ a

ti

+ wch

chi

to drink

yfed

+ a

ti

+ wch

chi

Gorchmynion / *Commands*

Does gan rhai o’r berfenwau ddim partwm pendant. Bydd rhaid dysgu’r gorchmynion hyn ar y cof.

Some verb-nouns don’t follow any pattern at all. These commands will have to be learnt.

to stand

sefyll

Sefa

ti

Sefwch

chi

to listen

gwrando

gwranda — ti

gwrandewch — chi

to shout

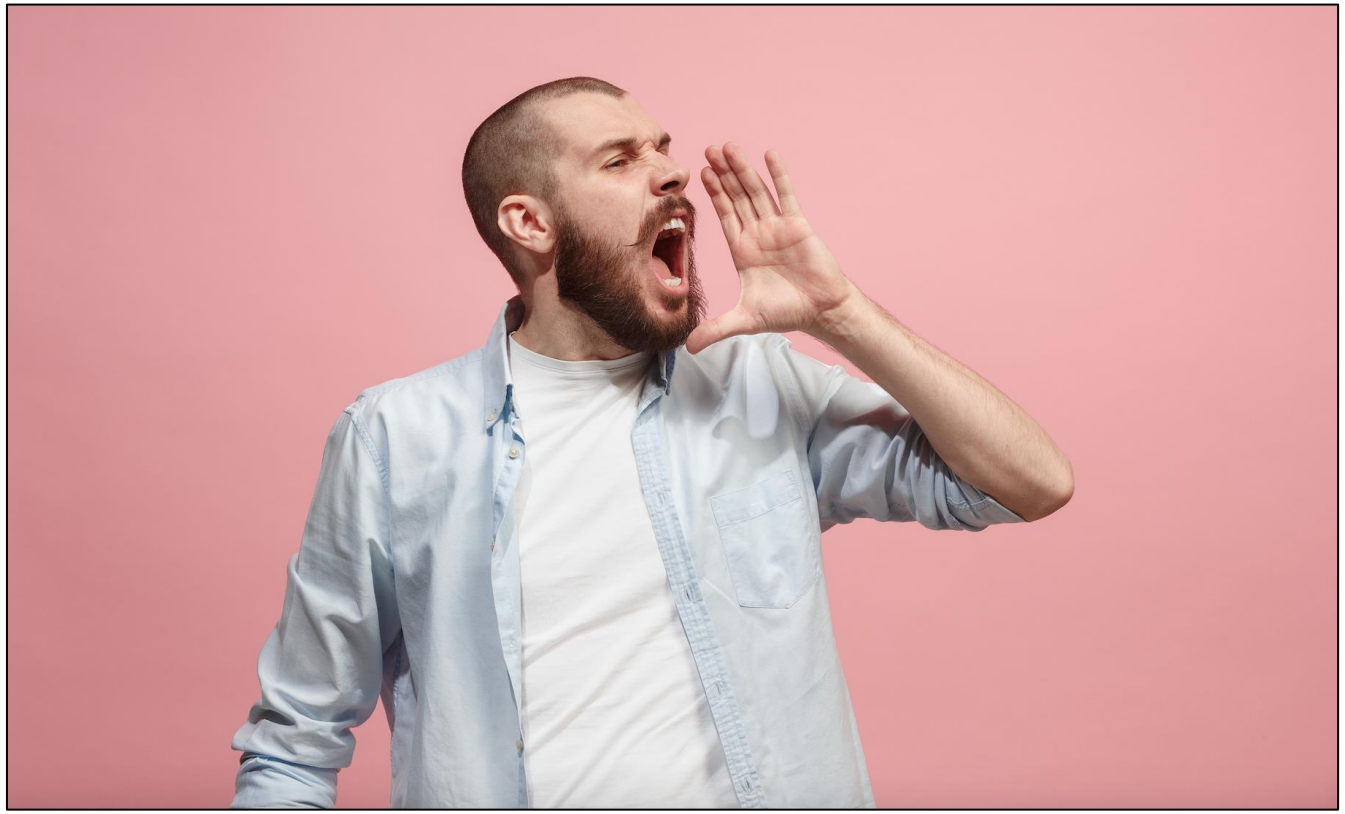

gweiddi

gwaedda — ti

gwaeddwch — chi

to wait

aros

arhosa — ti

arhoswch — chi

Ysgrifennwch y gorchmynion unigol a lluosog ar gyfer pob un o’r canlynol:
Write the singular and plural command for each of the following:

1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2.
		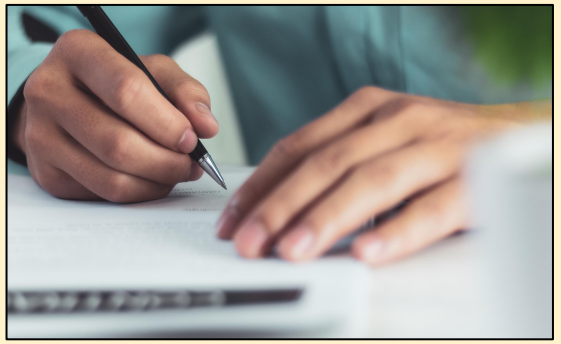	
1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2.

Ysgrifennwch y gorchmynion unigol a lluosog ar gyfer pob un o’r canlynol:
Write the singular and plural command for each of the following:

1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2..
1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2.

Ysgrifennwch y gorchmynion unigol a lluosog ar gyfer pob un o’r canlynol:
Write the singular and plural command for each of the following:

1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2.
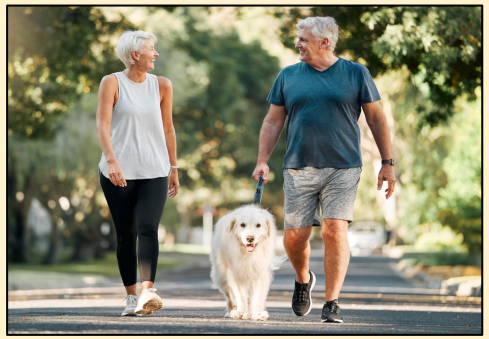			
1. 2.	1. 2.	1. 2.	1. 2.

Gorchmynion afreolaidd / *Irregular Commands*

Fel arfer, mae'r berfau **mynd**, **dod**, **bod** a **gwneud** yn afreolaidd. Edrychwch ar y patrymau canlynol:
As usual, the verbs **mynd**, **dod**, **bod** *a* **gwneud** *are irregular. Look at the following patterns:*

		ti	chi
mynd	*to go*	**cer**	**ewch**
dod	*to come*	**dere**	**dewch**
bod	*to be*	**bydda**	**byddwch**
gwneud	*to do*	**gwna**	**gwnewch**

Gorchmynion afreolaidd / *Irregular Commands*

Fel arfer, mae'r berfau **mynd**, **dod**, **bod** a **gwneud** yn afreolaidd. Edrychwch ar y patrymau canlynol:
As usual, the verbs **mynd**, **dod**, **bod** *a* **gwneud** *are irregular. Look at the following patterns:*

		ti	chi
mynd	*to go*	**dos**	**ewch**
dod	*to come*	**tyrd**	**dewch**
bod	*to be*	**bydd**	**byddwch**
gwneud	*to do*	**gwna**	**gwnewch**

Adferfau / *Adverbs*

Gallwch ychwanegu mwy o wybodaeth at orchmynion drwy ychwanegu adferf,e.e.
More information can be added to a command by using adverbs, e.g.

Eisteddwch	**yn dawel** *quietly*	**ferched.**
Byddwch	**yn ofalus** *carefully*	**blant**
Eisteddwch	**yn smart** *smartly*	**flwyddyn un.**
Cerddwch	**yn araf** *slowly*	**ar y coridor.**
Rhedwch	**yn gyflym** *quickly*	**i'r iard.**
Sefwch	**ar unwaith** *at once*	**wrth y drws.**

Sut?
How?

Treiglad meddal

Adferfau / *Adverbs*

Gallwch ychwanegu mwy o wybodaeth at orchmynion drwy ychwanegu adferf,e.e.
More information can be added to a command by using adverbs, e.g.

Sut? *How?*

Ble? *Where?*

Eisteddwch	**yn dawel** *quietly*	**ar y mat** *on the mat*	**ferched.**
Byddwch	**yn ofalus** *carefully*	**yn y dosbarth** *in the classroom*	**blant**
Eisteddwch	**yn smart** *smartly*	**ar eich cadeiriau** *on your chairs*	**flwyddyn un.**
Rhedwch	**yn gyflym** *quickly*	**drwy'r iard** *through the yard*	**i'r cae.**
Ewch	**ar unwaith** *at once*	**i'r neuadd.** *to the hall.*	

Treiglad meddal

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut _____ heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am _____ mewn rhes yn **d**aclus. _____ i mewn yn **d**awel ac _____ ar y mat ar unwaith. Nawr te, ydych chi'n barod?
Plant: Ydyn!
Athro: Da iawn wir. O, ble mae Siôn?
Ceri: Mae Siôn ar bwys y drws.
Athro: _____, Siôn bach, _____ ar y mat.
Siôn: Dw i **dd**im eisiau _____ ar y mat.
Athro: Pam?
Siôn: Dw i **dd**im yn hoffi eistedd ar y mat.
Athro: Dere nawr, _____ fan hyn gyda fi.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Nawr te, **b**lant, mae hi'n amser cofrestru.

Dosbarth Cynradd

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut _____ heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am _____ mewn rhes yn **d**aclus. _____ i mewn yn **d**awel ac _____ ar y mat ar unwaith. Rŵan ta, dach chi'n barod?
Plant: Ydan!
Athro: Da iawn wir. O, lle mae Siôn?
Ceri: Mae Siôn wrth y drws.
Athro: _____, Siôn bach, _____ ar y mat.
Siôn: Dw i **dd**im isio _____ ar y mat.
Athro: Pam?
Siôn: Dw i **dd**im yn hoffi eistedd ar y mat.
Athro: Tyrd rŵan, _____ fan hyn efo fi.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Rŵan ta, **b**lant, mae hi'n amser cofrestru.

Dosbarth Cynradd

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut ydych chi heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am sefyll mewn rhes yn **d**aclus. Dewch i mewn yn **d**awel ac eisteddwch ar y mat ar unwaith. Nawr te, ydych chi'n barod?
Plant: Ydyn!
Athro: Da iawn wir. O, ble mae Siôn?
Ceri: Mae Siôn ar bwys y drws.
Athro: Dere, Siôn bach, eistedda ar y mat.
Siôn: Dw i **dd**im eisiau eistedd ar y mat.
Athro: Pam?
Siôn: Dw i **dd**im yn hoffi eistedd ar y mat.
Athro: Dere nawr, sefa fan hyn gyda fi.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Nawr te, **b**lant, mae hi'n amser cofrestru.

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut dach chi heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am sefyll mewn rhes yn **d**aclus. Dewch i mewn yn **d**awel ac eisteddwch ar y mat ar unwaith. Rŵan ta, dach chi'n barod?
Plant: Ydan!
Athro: Da iawn wir. O, lle mae Siôn?
Ceri: Mae Siôn wrth y drws.
Athro: Tyrd, Siôn bach, eistedda ar y mat.
Siôn: Dw i **dd**im isio eistedd ar y mat.
Athro: Pam?
Siôn: Dw i **dd**im yn hoffi eistedd ar y mat.
Athro: Tyrd rŵan , arhosa' fan hyn efo fi.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Rŵan ta, **b**lant, mae hi'n amser cofrestru.

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut _____ heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am _____ mewn rhes yn **d**aclus. _____ i mewn yn **d**awel ac _____ ar eich cadair ar unwaith. Nawr te, ydych chi'n barod?
Plant: Ydyn!
Athro: Da iawn wir. O, ble mae Nel?
Efan: Mae Nel ar bwys y drws.
Athro: _____, Nel **f**ach, dere i mewn.
Nel: Dw i **dd**im eisiau dod i'r dosbarth.
Athro: Pam?
Nel: Dw i'n teimlo'n sâl.
Athro: _____ **dd**wr ac _____ ar bwys y drws, rhag ofn.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Nawr te, **b**lant, mae hi'n amser Mathemateg. _____ yn **o**falus.

Dosbarth Uwchradd

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut _____ heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am _____ mewn rhes yn **d**aclus. _____ i mewn yn **d**awel ac _____ ar eich cadair ar unwaith. Nawr te, Rŵan ta, dach chi'n barod?
Plant: Ydan!
Athro: Da iawn wir. O, lle mae Nel?
Efan: Mae Nel wrth y drws.
Athro: _____, Nel **f**ach, tyrd i mewn.
Nel: Dw i **dd**im isio dŵad i'r dosbarth.
Athro: Pam?
Nel: Dw i'n teimlo'n sâl.
Athro: _____ **dd**ŵr ac _____ wrth y drws, rhag ofn.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Rŵan ta, **b**lant, mae hi'n amser Mathemateg. _____ yn **o**falus.

Dosbarth Uwchradd

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut ydych chi heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am sefyll mewn rhes yn **d**aclus. Dewch i mewn yn **d**awel ac eisteddwch ar eich cadair ar unwaith. Nawr te, ydych chi'n barod?
Plant: Ydyn!
Athro: Da iawn wir. O, ble mae Nel?
Efan: Mae Nel ar bwys y drws.
Athro: Dere, Nel **f**ach, dere i mewn.
Nel: Dw i **dd**im eisiau dod i'r dosbarth.
Athro: Pam?
Nel: Dw i'n teimlo'n sâl.
Athro: Yfa **dd**wr ac eistedda ar bwys y drws, rhag ofn.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Nawr te, blant, mae hi'n amser Mathemateg. Gwrandewch yn **o**falus.

Gwrandewch yn ofalus ... / *Listen carefully...*

Athro: Bore da, **b**lant. Sut dach chi heddiw?
Plant: Iawn diolch, Syr.
Athro: Da iawn am sefyll mewn rhes yn **d**aclus. Dewch i mewn yn **d**awel ac eisteddwch ar eich cadair ar unwaith. Rŵan ta, dach chi'n barod?
Plant: Ydan!
Athro: Da iawn wir. O, lle mae Nel?
Efan: Mae Nel wrth y drws.
Athro: Tyrd, Nel **f**ach, tyrd i mewn.
Nel: Dw i **dd**im isio dŵad i'r dosbarth.
Athro: Pam?
Nel: Dw i'n teimlo'n sâl.
Athro: Yfa **dd**ŵr ac eistedda wrth y drws, rhag ofn.
Siôn: Diolch, Syr.
Athro: Rŵan ta, blant, mae hi'n amser Mathemateg. Gwrandewch yn **o**falus.

Beth ydy ..... yn y Gymraeg?

1. Read quietly.	2. Don't read loudly, Dylan!	3. Stand by the door.	4. You must listen carefuly.	5. Sit on the mat smartly.
6. No running in the corridor.	7. Don't shout, girls!	8. Open your books, children.	9. Look at the whiteboard, Year 8.	10. Walk in the corridor, boys!
11. Go to the hall, Nerys.	12. Be careful, Siôn.	13. Come in, children.	14. Sing in the classroom, Year 5.	15. Be quiet, everyone.

Cyfarwyddiadau i'r tiwtor:

Gallwch ddefnyddio'r gweithgaredd mewn ffyrdd gwahanol.

Gêm 1:

Torrwch y cardiau a'u rhoi mewn sach geiriau. Wrth i fyfyriwr ddewis cerdyn bydd angen iddyn nhw gyfieithu'r frawddeg i'r Gymraeg.

Gêm 2:

Rhowch rhifau 1 i 15 mewn sach. Wrth ddewis un cerdyn gofynnwch i fyfyrwyr gyfieithu a chofnodi ar fwrdd gwyn bach unigol.

Gêm 3:

Rhowch set o'r cardiau i grwpiau o fyfyrwyr. Rhowch y cardiau ben i waered ar y bwrdd. Wrth iddyn nhw ddewis cerdyn, bydd gofyn iddyn nhw gyfieithu'r frawddeg.

Beth ydy ..... yn y Gymraeg?

1. Read quietly.	2. Don’t read loudly, Dylan!	3. Stand by the door.	4. You must listen carefully.	5. Sit on the mat smartly.
6. No running in the corridor.	7. Don’t shout, girls!	8. Open your books, children.	9. Look at the whiteboard, Year 8.	10. Walk in the corridor, boys!
11. Go to the hall, Nerys.	12. Be careful, Siôn.	13. Come in, children.	14. Sing in the classroom, Year 5.	15. Be quiet, everyone.

Beth ydy ..... yn y Gymraeg?

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15

Cwblhewch y tabl canlynol:

Complete the following table:

berfenwau	ti	chi
canu		
	eistedda	
		siaradwch
ysgrifennu		
darllen		
	cicia	
neidio		
sefyll		
	gorffenna	
		chwaraewch
	agora	
gwneud		
mynd		

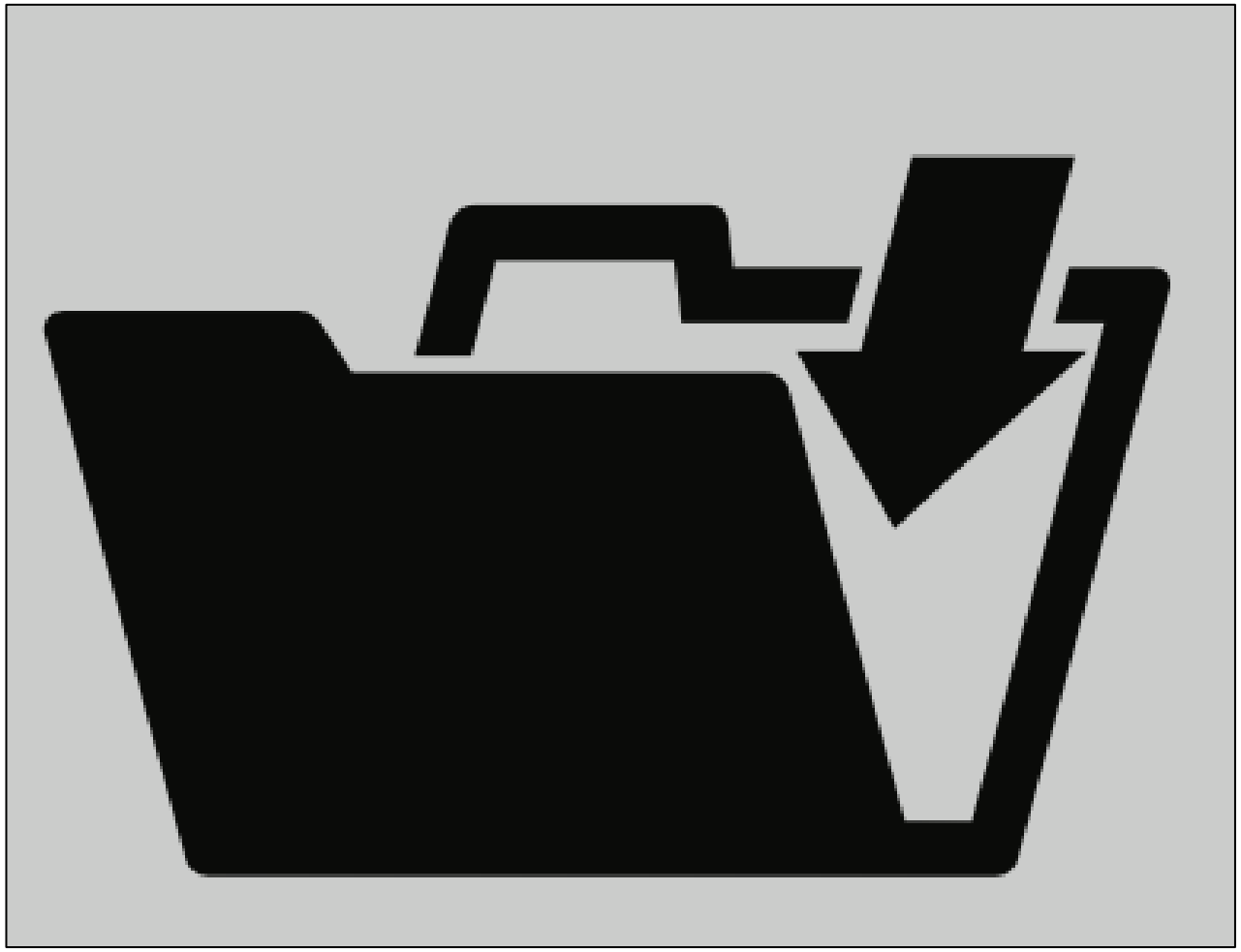

Tasg i’r Portffolio:

Tasg Gwrando 1: Mynediad A1
(o’r Pecyn Cymorth gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol)

Gwrandewch ar y clip sain ‘Tasg Gwrando 1: Mynediad A1’ ac yna atebwch y cwestiynau.

Listen to the audio clip before answering the questions.

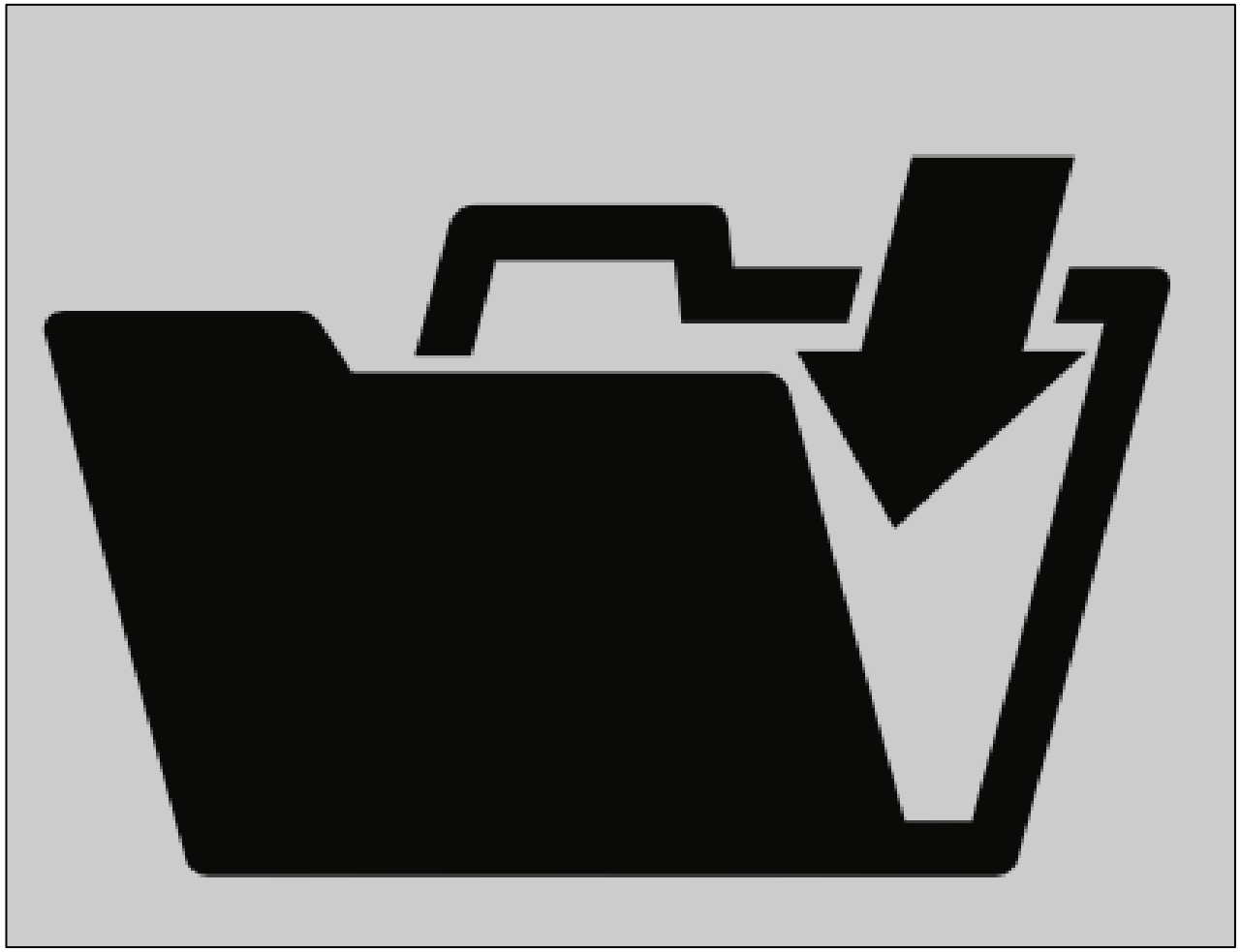

Tasg i’r Portffolio:

Tasg Ysgrifennu 4: Mynediad A1
(o’r Pecyn Cymorth gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol)

Lluniwch boster sy’n dangos y gorchmynion Cymraeg sy’n cael eu defnyddio yn eich dosbarth. Bydd y poster yn help i’r disgyblion.

Create a poster displaying the Welsh commands used in your class. This poster will help your pupils.

Pwy sy eisiau chwarae gêm?

Enwau / *Nouns*	
gêm	*game*
gemau bwrdd	*board games*
cerdyn	*card*
cardiau	*cards*
cardiau chwarae	*playing cards*
dis	*dice*
cownter (i)	*counter (s)*
jig-sô	*jigsaw*
loto	*lotto*
gêm lŵp	*loop game*
parau	*pairs*
nadroedd ac ysgolion	*snakes and ladders*

Berfau / *Verbs*	
chwarae	*to play*
cyfrif	*to count*
eistedd	*to sit*
dechrau	*to start*
gorffen	*to finish*
ennill	*to win*
colli	*to lose*
taflu	*to throw*
symud	*to move*

Gorchmynion / *Commands*		
Eistedda	Eisteddwch	*Sit*
Gwranda	Gwrandewch	*Listen*
Cymera	Cymerwch	*Take*
Dewisa	Dewiswch	*Choose*
Symuda	Symudwch	*Move*
Rho	Rhowch	*Put*
Tafla’r	Taflwch y	*Throw the*
Cyfra	Cyfrwch	*Count*

Pwy sy eisiau chwarae gêm?

Cwestiwn	Ateb
Pwy sy eisiau chwarae gêm? *Who wants to play a game?*	Fi! Sara a Megan.
Wyt ti / Ydych chi eisiau chwarae gêm? *Do you want to play a game?*	Ydw. Ydyn.
Ble mae'r cardiau? *Where are the cards?*	Ar y bwrdd. Yn y cwpwrdd.
Ble mae'r dis? *Where is the dice?*	Yn y fasged. Ar y silff.
Pa liw ydy'r ...? *Which colour is the ...?*	Coch. Coch ydy lliw'r .... .
Pwy sy'n dechrau? *Who's starting?*	Carwyn.
Pwy sy nesaf? *Who's next?*	Bethan.
Wyt ti'n / Ydych chi'n barod? *Are you ready?*	Ydw. Ydyn.

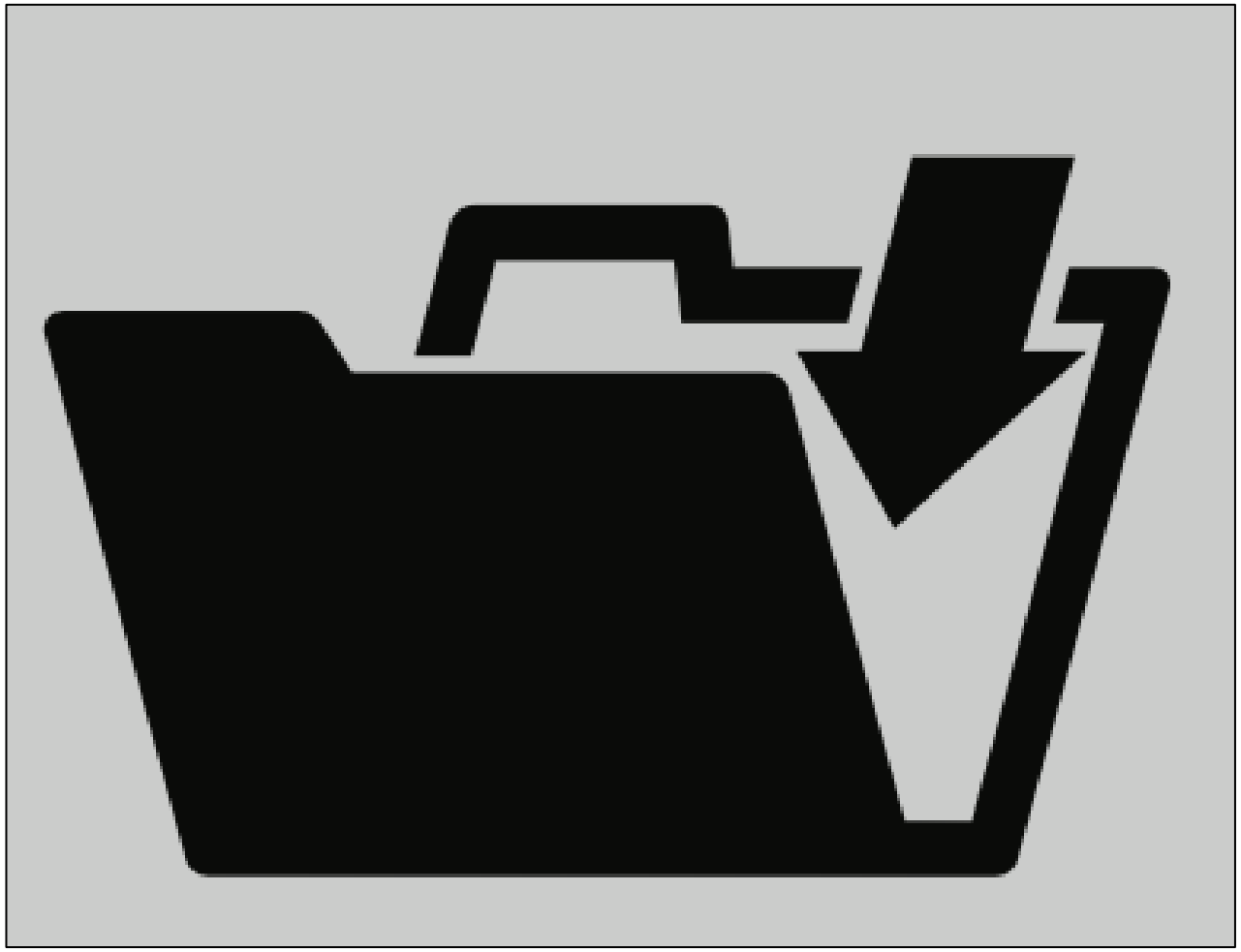

Tasg i’r Portffolio:

Tasg Llafar 1: Mynediad A1

(o’r Pecyn Cymorth gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol)

Recordiwch eich hun yn arwain gêm iaith. Bydd angen i’r recordiad (sain neu ffilm) fod yn o leiaf 5 munud o hyd.

Record yourself leading a Welsh language game. The recording (audio or film) will need to be at least 5 minutes.

Munud i feddwl ... / Time to think ...

Pa dechnegau caffael iaith a ddefnyddiwyd yn y ddarlith hon?
Which language acquisition techniques were used in this lecture?

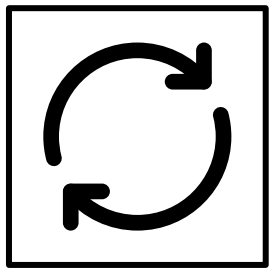

Drilio

Gwaith ar y byrddau gwyn

Tasg wrando

Tasg ysgrifennu

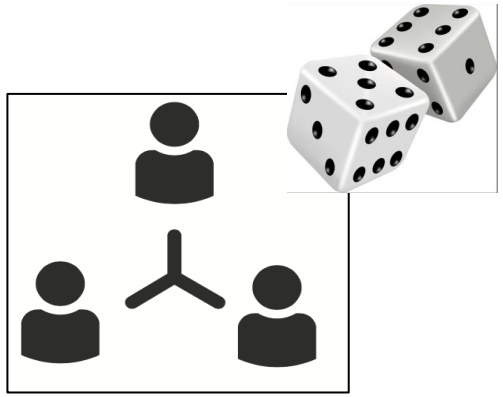

Grŵp o dri

Da iawn chi!

Daliwch ati!